

242 İŞTİRAKLER HESABI

İşletmelerin, doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık paylarının izlendiği hesaptır. İştirakler hesabı, bir ortaklıktaki en fazla % 50 oranında olan sermaye payları veya oy haklarının izlenmesinde kullanılır. İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az % 10 oranında bulunması gerekir.

242 İştirakler Hesabının İşleyişi: İştirak için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda veya hisse senedi edinildiğinde hesaba borç kaydedilirken, elden çıkarılmalarında alacak olarak kaydedilir.

Not: Geçici yatırım amaçlı alınan menkul kıymetler:

- 110 Hisse Senetleri Hesabı
- 111 Özel Kesim Tahvil Senet ve Bonoları Hesabı
- 112 Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları Hesaplarında izlenir.

Eğer Menkul kıymetler, yatırım ve iştirak amaçlı yani diğer şirketlerin yönetimine katılmak, iş ilişkileri kurmak veya devamlı gelir elde etmek için satın alınıyorsa:

- 240 Bağlı Menkul Kıymetler Hesabı
- 242 İştirakler Hesabı**
- 245 Bağlı Ortaklıklar Hesaplarında izlenir.

Alınan hisseler o işletmenin sermayesinin,

- %0 - %10 arasında ise kendi kayıtlarında **240 Bağlı Menkul Kıymetler** Hesabının borcuna,
- %10 - %50 arasında ise **242 İştirakler Hesabının** borcuna,
- %50 den fazla ise **245 Bağlı Ortaklıklar** Hesabının borcuna kaydedilecektir.

Örnek 1: HG işletmesi iştirak amacı ile başka bir şirketin çıkardığı ve % 25 lik sermaye payı ile oy hakkını temsil eden 50.000 TL tutarındaki hisse senedini alıyor.

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
1	Tarih		
	242 İştirakler Hesabı	50.000	
	102 Bankalar Hesabı		50.000
	Hisse senedi satın alınması		

İşletme aldığı hisse senetlerini iştirak amacıyla aldığından ve oy hakkının %10 ile %50 arasında olduğundan 242 İştirakler Hesabına kaydedilir.

Örnek 2: HG işletmesi başka bir işletmenin yönetimine katılma hakkını elde etmek için, o şirketin çıkardığı ve % 8 lik sermaye payı ile oy hakkını temsil eden 20.000 TL tutarındaki hisse senedini peşin olarak alıyor.

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
1	Tarih 240 Bağlı Menkul Kıymetler Hesabı 100 Kasa Hesabı Hisse senedi satın alınması	20.000	20.000

İşletme aldığı hisse senetlerini uzun vadeli bir yatırım amacıyla aldığından ve oy hakkının %10'nun altında olduğundan 240 Bağlı Menkul Kıymetler Hesabına kaydedilir.

Örneğin devamı: HG işletmesi daha önceden aldığı işletmeden tekrar 40.000 TL tutarında hisse senedi olarak sermaye payı ile oy hakkını % 16'ya çıkarmıştır.

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
1	Tarih 242 İştirakler Hesabı 240 Bağlı Menkul Kıymetler Hesabı 100 Kasa Hesabı Hisse senedi satın alınması	60.000	20.000 40.000

243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ HESABI

İştirak için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda 242 İştirakler Hesabına borç yazılırken, karşılığında bu hesaba alacak kaydedilir, taahhüt yerine getirildikçe de hesaba borç kaydedilir.

Örnek: HG işletmesi 10.03.2016 tarihinde iştirak amacı ile başka bir şirketin çıkardığı ve % 20 lik sermaye payı ile oy hakkını temsil eden 40.000 TL tutarındaki hisse senedini almayı taahhüt ediyor. 10.04.2016 tarihinde işletme verdiği taahhüdü peşin olarak yerine getiriyor.

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
1	10.03.2016 242 İştirakler Hesabı 243 İştiraklere Sermaye Taahhütleri Hs Hisse senedi taahhüdü	40.000	40.000
2	10.04.2016 243 İştiraklere Sermaye Taahhütleri Hs 100 Kasa Hesabı Sermaye taahhüdünün yerine getirilmesi	40.000	40.000

241 BAĞLI MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI

Değer azalması olan menkul kıymetler için ayrılması gereken karşılık hesabın alacağına kaydedilirken, 654 Karşılık Giderleri Hesabının borcuna kaydedilir.

Değer azalmasının ortadan kalkması ya da menkul kıymetin işletme kayıtlarından çıkartılması durumunda ise bu hesap borca kaydedilerek kapatılır. Değer azalmasının ortadan kalkması ya da azalması durumunda iptal edilen karşılıklar 644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabının alacağına kaydedilir.

Örnek: İşletme elinde bulundurduğu uzun vadeli yatırım amaçlı hisse senetlerinin tutarı 50.000 TL dir. Yapılan envanter sonucunda hisse senetlerinin borsa değerinin 40.000 TL ye düştüğünü tespit etmiştir. Daha sonra değeri düşen hisse senetlerinin piyasa değerinin 45.000 TL ye yükseldiği tespit edilmiştir.

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
1	Tarih 654 Karşılık Giderleri Hesabı 241 Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı Hisse senetlerine karşılık ayrılması	10.000	10.000

Hisse senetleri 50.000 TL den 40.000 TL ye düştüğünden $50.000 - 40.000 = 10.000$ TL değer düşüklüğü oluşmuştur.

2	Tarih 241 Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı 644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hs Karşılık ayrılmasının yarısının iptali	5.000	5.000
---	--	-------	-------

Hisse senetlerinin değeri 40.000 TL den 45.000 TL ye yükseldiğinden, ayrılan karşılıkların 5.000 TL si iptal edilir.

BORÇ	241 BAĞLI MENKUL KIYMETLERLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI	ALACAK
5.000	10.000	